

Határzónában

Szalontai mandátumunk lejárt. Lelkészválasztás közeledett, s mi nem állhattunk senkinek az útjában. A kapós szalontai lelkészi állást megrohamozták a jó „doszárú” törtető. Megkérdezésünk nélkül, két sor írással hozták tudomásunkra: mennünk kell, pedig a gyülekezet továbbra is igényelte volna a keményen gyöngéd evangéliumot. Egy kicsi határmenti gyülekezetbe, Nyüvedre helyeztek, hogy szándékuk szerint teljesen elszigeteljenek. A határzónában a madár sem járhatott különengedély nélkül. A feszült politikai helyzetben mindennütt járőrök cirkáltak. 1951-ben még mindig nem szilárdult meg a kommunista hatalom. A meleg testvéri szeretet hiánya bizonyult a legfájdalmasabbnak. Itt még arra sem nyílt alkalom, hogy meglátogathassanak. Csak vallásügyi inspektorok, aktivisták és az állambiztonság emberei voltak a látogatóink. Levezetésünkről másolatot készítettek, nagy részét meg sem kaptuk. A nekünk küldött testvéri csomagokat lajstromba vették: ki küldte, mikor és honnan. Az akkori szalontai lelkész híven teljesítette a szekuritáté ez irányú igényét is. Mindent tudtak rólunk: kivel állunk kapcsolatban közel és távol. Közben megérkezett ötödik gyermekünk, Mária Magdolna, vele nyolcan lettünk. A gyülekezet szegény volt. Itt is mindenkit belekényszerítettek a kollektív gazdasági nyomorúságba.

Új helyünkön a régi evangéliumot szóltuk. A gyülekezet fölfigyelt a hívő szóra. Részt vettünk mindennapi életükben, s bárhol megfordultunk, disznótorban, halotti torban vagy lakodalmon Istennek igéjét hirdettük. Voltak fiatalok, fiatal házasok és az öregebb nemzedékből is, presbiterek és mások, akik igazán reformátusok lettek: megtértek életük pásztorához és felvigyázójához (1Pt 2,25). Imádkozó emberek lettek, s a gyülekezet megelevenedett.

A községi adminisztráció igénybe vette szolgálatainkat. Helyben nem volt orvos, s így az egészségügyi szolgálatot a

* Román szó, a. m. dosszié.

körorvos, egy másik zsidó, Hartsein a feleségemre bízta. A környékbeli falvakból is hozzánk jártak kisebb betegségeikkel és injekciózásra. A vezetőséggel készek voltunk elmenni a második mérföldre is. Szinte mindenese lettem a központi irodának. Gyakran ott virradt rám a reggel. Adókimutatások, költségvetések, zárszámadások mentek keresztül rajtam. Munkámat semmivel nem honorálták, mert kialakult az a nézet, hogy a papnak kötelessége ilyenformán is építeni a szocializmust. Talán túlságosan is rám kaptak. Gondoltam, így elnézőbbek lesznek, és kevésbé fogják akadályozni a közösségi munkámat: a családlátogatást, a vallásoktatást, a bibliaórák vezetését.

Az alábbi eset a behódolt emberre jellemző. Irodámban egy adófelügyelő keres fel hatalmas aktatáskával a kezében. Alig köszön, máris ellentmondást nem tűrő hangon ront rám:

– Maga pap, s ezért kötelessége az államot segíteni. – Degeszre tömött aktatáskájából hatalmas adóívek százait vette elő, s kijelentette: – A kimutatásokat holnap reggelre el kell készíteni, mert ha nem, abból baj lesz!

Nem vettem fel a kesztyűt. Csendesesen hellyel kínáltam és leült. Akkor azt mondtam neki nyugodt méltósággal:

– Ha parancs, egyetlenegy betűt le nem írok, de ha kérés, beszélhetünk az ügyről.

Erre meglepetten egészen más hangot ütött meg. Csendes határozottságom meggondolkoztatta, és bocsánatot kérve vallotta be, hogy ő görög katolikus, s mivel a rendszer betiltotta ezt a vallást, titokban gyakorolja hitét. Imádságos könyvet húzott ki a zsebéből.

A megfélemlítő rendszer denaturálja az embereket, és meggyőződése ellenére agresszívvá teszi őket. Igét olvastam vele és jó barátságban maradtunk később is.

Azért csak nem adtuk ingyen szolgálatunkat. A diktatúra kegyetlen volt saját embereivel szemben is. A pártközpontból kiküldött aktivisták gyakran az iroda asztalán aludtak, mert egyetlen más helyiség sem állott rendelkezésükre. Ezeket a gyorstalpaló tanfolyamokon átesett munkásembereket, akik a szekuritátéval együtt értették a módját, hogy kell megfélemlíteni a falu népét, szabadították rá a falu nyakára. Gyakran hív-

tam meg őket a mi otthonunkba, ahol emberséges körülmények között érezhették magukat. Ilyenkor egészen kicserélődtek, és kiderült, hogy nem meggyőződésből fajultak el. Családi életvitelünkön jelenlétük semmit sem változtatott. A megterített asztal mellett énekeltünk, bibliát olvastunk és közösen imádkoztunk. Soha nem fogadták ellenségesen családunk életrendjét, sőt, a felszabadultság levegőjét érezték. Gyermekünk még elemi iskolások sem voltak, arcukra helyezett, imádkozó kezecskék résén huncutul figyelték a „bácsikat”. Imáink végén kérdések záporoztak az aktivista elvtárs bácsikra:

– A bácsi szokott imádkozni, szereti az Úr Jézust? – A gyermek nem ismeri az álságot. Amit mi nem mertünk megkérdezni, azt megkérdezték ők.

A párt aktivistái nemegyszer felajánlották befolyásukat, ha valamihez hozzá akarunk jutni. Így az evangélium ezeket a soha templomba nem járókat is elérte.

A szekuritáté persze mindig éberem örködött, és figyelte munkámat. Egy nap egy börtönviselt, régen cipész kommunista vallásügyi ellenőr látogatott meg. Roppant primitív ember volt, az értelmiségiek felé zavart, szegletes és ironikus. Így akarta palástolni hiányos műveltségét. A szeretet nem engedte meg, hogy mélyítsem benne gátlásait. Egész családom szeretettel fogadta. Feleségem tízóráival kínálta meg, és nem taktikai indokból. Az ige azt mondja: a vendégszeretetet gyakoroljátok (Róm 12,13), de semmi különbséget nem tesz a vendégek között, tehát mindenki felé kell gyakorolni. Étkezés közben nyílt meg előttem. Elmondta, ő is szenvedett kommunista meggyőződéséért, és azt is tudomra adta, hogy főleg lelkeszek jelentéseket küldenek ellenem. Úgy látja, irigységből teszik. Azt sem titkolta el, hogy az akkori legmagasabb egyházi méltóságban lévő karrieristának tartja. Ezen csodálkoztam magamban, mert ők tegező viszonyban voltak, és vasárnaponként még más városokba is eljártak a futballmeccsre. A világnak is van szeme. Az állam emberei végül is azokat vetették meg, akik könnyedén ráálltak a kollaborációra. Napóleon így mondta: az árulást szeretem, az árulót gyűlölöm. Mi nem akarunk tisztességet szerezni magunknak a hatóságok szemében.

Az ige ezt mondja: „akik engem tisztelnek – így szól az Úr –, azoknak én tisztességet szerzek”. (1Sám 2,30)

Ismét hivattak a püspöki hivatalba. Gyakran megtették ezt. A püspök levelet vett elő, s őszintén megmondta, hogy az egy újabb feljelentés ellenem. Ő tudja, hogy alaptalan a vádaskodás, mégis szeretne tőlem is hallani valamit. Azért jelentettek fel, mert némelykor a szomszéd gyülekezetből is átjöttek néhányan templomi ünnepélyeinkre. Nem hallgatták el a más gyülekezetből valók azt, amit átéltek. Saját lelkipásztoruktól is kívánták, hogy legyen a gyülekezetben családlátogatás, bibliaóra, énekkar, gyermekekkel való munka és imaóra. Így nehéz helyzet elé állították a lelkészeket, mert az ilyen munkákat végezni nem volt veszélytelen a rendszer és a hivatalos egyházi vezetés előtt sem. Mi azt láttuk, hogy sem a külső, sem a belső nyomásnak nem szabad engednünk. Meg is lett az ára...

A határzóna áldott emlékekkel is gazdagított. Parókiánk a falu szélén állt. Nyüveden a határ nem volt messze tőlünk, téli időben egy este kopogtatnak az ajtón. Két fegyveres határőr az ajtóban. Nem letartóztatási szándékkal jöttek, csak melegedni akartak. Asztalhoz ültettük, és megvendégeltük őket. Az emberséges szóra felengedett a szívük. A biblia is előkerült, s abból közösen hallgattuk az Isten szavát. Nagyon hálásak voltak. A téli estéken egyre többen jöttek. Volt, mikor öten-hatan is voltak. Ez a látogatás mind a látogatók, mind a vendégfogadók számára veszélyt jelentett. Ha felfedeznek, annak nagyon súlyos következményei lesznek. A katonák különösen szigorú ideológiai zárlat alatt voltak. A marxizmuson kívül más eszméket még csak nem is hallhattak. A határőröket többszörösen leigazolt, rendszerhű elemekből válogatták össze. Felejthetetlen emlékünk, hogy leszerelésük alkalmával a Román Kommunista Párt határőrei eljöttek éjjel végső búcsút venni a magyar református lelkipásztortól és családjától...

A zimankós hófűvás egészen belepte a tájat. Sem az árok, sem az utak nem látszottak. Késő este zörgettek az ajtón. Egy csupa havas ismeretlen férfi mutatkozik be. A neve Cserepka János, baptista prédikátor. Hallott rólunk, és ezért keresett föl. Egy rövid órát akart velünk eltölteni. Nem számított a határzóna veszélye, sem pedig a hóvihár. Isten küldte: látogatása új

erőt adott nekünk a továbbmenetelre. Később a dél-amerikai indiánok közé ment, Isten gazdagon megáldotta munkáját. A rövid közös igelvasás és imádkozás megtermékenyített bennünket is.